

Justinas Jarusevičius.

Nepriklausoma Lietuva - praeitis, dabartis, ateitis

Justinas Jarusevičius

Magistro studijas Harvardo teisės mokykloje užbaigęs Justinas Jarusevičius dalijasi įžvalgomis artėjant Valstybės (Lietuvos Karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienai apie Lietuvos praeitį ir pagrindinius ateities iššūkius. Anot Justino, Lietuvos praeitis suteikia pagrindą didžiuotis mūsų valstybe. Kita vertus, progresyvi valstybė gyva bus tiek, kiek turės drąsos ir pasiryžimo judėti pirmyn. Todėl pats didžiavimasis praeitimi yra daugiau trukdis progresui – negalime dairytis atgal ir grožėtis. Priešingai, turime turėti kryptį ir sparčiai irtis pirmyn. Pasididžiavimas praeitimi, tik pavirtęs išminties, energijos šaltiniu ateities dvikovoms, leis kryptingai ir rezultatyviai siekti progreso.

Peržvelgę pagrindines su Lietuva susijusių naujienų antraštes matytume, kad diskusijos verda dėl klausimų, kurie iš tiesų nėra esminiai ar lemiamą reikšmę turintys Lietuvos ateities gyvybingumui. Viešojo nuomonė, rodos, visuomenės žvilgsnį mėgina kreipti ten, kur iš esmės nėra reikalo gaišti laiką. Pavyzdžiui, prieš keletą mėnesių ar savaitių buvo plačiai diskutuota, ar tinkamos yra kainos parduotuvėse arba verta ar neverta gaišti laiką eilėse prie naujai atidarytų prekybos centrų, taip nukreipiant dėmesį nuo poreikio didinti Lietuvos ūkio konkurencingumą bei gyventojų pajamas, klausti, ar pakankamai patobulėjome per pastarąjį pusmetį, metus ar dešimtmetį? Ar pakankamai nuveikėme, kad pritrauktume naujas investicijas, skatintume efektyvaus ir pažangaus verslo plėtrą? Greta turiniu negalinčių pasigirti diskusijų vėluojame ieškoti būdų, kaip efektyviai mažinti emigracijos mastus, pritraukti trūkstamos kvalifikuotos darbo jėgos, vengiame surasti efektyvius būdus, kaip užsienio lietuviai galėtų įsitraukti į ateities Lietuvos kūrimą.

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės patirtis rodo, kad mūsų valstybės praeitis gali duoti gerų išvalgų, kaip galėtume atsilipti į šiandienos rūpesčius – Kunigaikštystė gebėjo apjungti skirtingas tautas ir kultūras bei, aukso amžiuje, tapti lyderio poziciją užimančia politine ir ekonomine jėga regione.

Lietuva savo istorijoje tik neilgą laiką buvo apribota geografinėje erdvėje. Šimtmečiais Ji yra pasiekusi virsmą, kai gyvuoja ne vien tik konkrečioje vietoje, tačiau gyva yra Lietuvos mintis, tautinė bendruomenė. Lietuvai švenčiant Nepriklausomybės atkūrimą turime progą stabtelti bei peržvelgti praėjusį laikmetį, leidusį pasiekti šiandieną. Noriu pasidalinti keletu išvalgų, atskleidžiančių, koks svarbus yra Lietuvos minties, diasporos ryšių puoselėjimas šiandieniniame iki šiol neregėtais tempais besikeičiančiame pasaulyje.

Praeitis, leidusi iškovoti Nepriklausomybę

Lietuviai gana anksti atvėrė daugelio užsienio kraštų duris. Nuo XIV amžiaus mūsų didieji kunigaikščiai išmintingai plėtė valstybės ribas. Didysis kunigaikštis Vytautas – talentingas diplomatas, sugebėjęs pakviesti užsienio amatininkus, prekybininkus. Kaip Vytauto Lietuvą prisimena kitų tautų atstovai? Žydų tauta Vytauto laikus pamena kaip sėkmingo laikotarpio pradžią, tuomet jiems buvo suteiktos vienos pirmųjų privilegijų, vėliau davusios pagrindą Vilniuje įkurdinti Lietuvos Jaruzalę. Kitas pavyzdys – ukrainiečiai. Mokslo draugai pasakoja, kad šiandien istorijos pamokose Ukrainoje mokomasi, kad buvimas Lietuvos Didžiosios

Kunigaikštystės sudėtyje buvo jų tautos aukso amžius. Taigi kunigaikščių Lietuva – išmintingo valdymo pavyzdys, kuriuo didžiuojamės.

Vėliau, susidūrus su galingesniais priešininkais, mes nesustojome tobulėti, tačiau toliau stebinome pasaulį. Jau XVII a. viduryje pirmąją lotynišką mokyklą Niujorke įkūrė lietuviai – p. Aleksandras Karolis Kuršius.

1864, Carinei Rusijai uždraudus lietuvišką spaudą, artėjančius 40 metų Lietuva išgyveno sudėtingą laikotarpį – buvo draudžiama mokytis lietuvių kalbos, draudžiama lietuviškai skaityti. Buvo sunku. Tačiau Lietuviai sugebėjo suremti pečius bei pasirūpinti Lietuvių kalbos ir, dar svarbiau, tautiškumo išsaugojimu. Prisimename knygnešius – žmones, kurie rizikavo gyvybėmis, kad spausdintą Lietuvišką žodį į Tėvynę atneštų.

Didžiulis palaikymas knygnešiams buvo išeivija. Lietuvių diasporą nagrinėjanti Dr. Daiva Dapkutė nurodo, kad „Spaudos draudimo metais Jungtinėse Amerikos Valstijose išleista literatūra buvo slapta knygnešių platinama Lietuvoje, Jungtinės Amerikos Valstijos buvo antrasis lietuviškų knygų leidimo centras po Rytų Prūsijos”.

XIX a. spaudos draudimo laiku prasidėjusi intensyvi Lietuvių emigracija tęsiasi iki šiandien. Lietuviai, viena vertus, nuolat būrėsi į bendruomenes, antra vertus, aktyviai rėmė geografinę Lietuvą, palaikė ryšius. Tokia dvasia šiandien gyva išeivijos Lietuvių bendruomenėse – veikia daugelis lituanistinių mokyklų, parapijų, klubų. Tokios iniciatyvos ypatingai svarbios ir reikalingos palaikymo – Lietuviams buriantis draugėn taip puoselėjama, stiprinama Lietuvos mintis.

Tokia yra mūsų praeitis, leidusi atkurti Lietuvos valstybę bei vėliau darsyk iškovoti Nepriklausomybę. Šimtmečių istorija liudija, kad mes, lietuviai, esame bendruomeniški – sugebame vieningai dirbti vardan Tėvynės interesų, Lietuvos minties išsaugojimo ir plėtros. Esame atkaklūs – ligšiolinė istorija nebuvo lengvas pasivaikščiojimas saulėtą dieną. Tai daugiau primena įnirtingą mūšį, audringą jūrą, kur tik iš vien kovodami sugebėjome pasiekti pergalingų rezultatų. Galiausiai, esame inteligentiški – didžiulio išvalgumo, išminties reikalavo turtingame istorijos laikmetyje sutikti iššūkiai.

Lietuvos minties dabartis ir ateitis. Su kokiais artėjančiais iššūkiais susiduriame?

1937 metais, rugsėjo 1 d. proga, tuo metu Lietuvos universitete Kaune dėstęs profesorius Mykolas Riomeris kalbėjo: „Neturėjome nei valstybės, nei bendrosios mokyklos, nei profesinių mokslininkų, nei mokslo priemonių ir literatūros, nei patalpų, nei mecenatų ir turtingos visuomenės. Visa tai turėjome kurti iš naujo ir beveik vienu metu, staiga, vulkaniškai, turtingi tikrai pasiryžimu ir entuziazmu bei savo žmoniškosios medžiagos jėga“.

Taigi patirtis rodo, kad griuvome, buvome paminti, tačiau sugebėjome sėkmingai stotis ant kojų. Profesoriaus prisimintą istoriją 1937 metais, kai po ilgalaikio carinės Rusijos jungo atkūrėme nepriklausomą valstybę, XX amžiaus pabaigoje išgyvenome ir dar kartą 1990-aisiais. Po penkis dešimtmečius trukusios sovietų priespaudos sugebėjome darsyk iškovoti Nepriklausomybę, vystyti bei sėkmingai integruotis į vakarų demokratijų šeimą.

Šiandien, 2016 neturime visko pradėti iš pradžių – esame laisvi, branginame laisvę, galime lengvai keliauti, mokytis, bendrauti, tikėti, laisvai pasirinkti savo užsiėmimus. Tačiau susiduriame su eile iššūkių, dėl kurių išsprendimo reikia iš vien dirbti, ieškoti efektyvių būdų su jais susidoroti.

Esame nepriklausoma valstybė tik ketvirtį amžiaus. Tai gana trumpas laiko tarpas, kai nuveikti reikia didžiulius darbus – pakeisti ilgą laiką primestą planinės ekonomikos supratimą, išrauti su šaknimis įsisenėjusią korupciją, sumaniai atskleisti laisvės atnešamas atsakomybes, išvystyti verslumą, bendradarbiavimo dvasią, įskiepyti supratimą, kad turime gudriai dirbti ir kovoti už brangias vertybes.

Auganti laisvės karta atneša naują žvilgsnį, kur stengiasi bendradarbiauti ir palaikyti. Šiandien Lietuvą kuriantiems reikalingas paskatinimas, padrąsinimas. Todėl Išeivijos bei išsilavinusių, vakaruose žinių kapitalą sukaupusių patirties atnešimas į geografinę Lietuvą čia gyvenantiems tautiečiams yra ypatingai svarbus.

Patiriame žinių trūkumą, šiandienis Lietuvos švietimo modelis klimpsta, sudėtingai atsiliepia į verslo poreikius. Investuotojai mato potencialą Lietuvoje, jos teisinėje bazėje, infrastruktūroje, šiuo metu veikiančiose įmonėse. Deja, turime ribotus išteklius ateinančiais šaltiniais pasinaudoti, juos įkurdinti geografinėje Lietuvoje. Pastaruoju metu susiduriame su kvalifikuotos darbo jėgos

trūkumu. Turime ieškoti atsakymo į šiandien kylantį iššūkį. Ar esame brandūs atsigręžti į Vytauto pavyzdį ir pasikviesti išsilavinusius, patirtį turinčius profesionalus atvykti dirbti Lietuvoje iš gretimų valstybių? Džiugu, kad pastaruoju metu šia tema diskusijos intensyvėja, rengiamasi teikti atitinkamus projektus svarstyti Vyriausybėje.

Intensyviai besivystanti technologija ir naujos galimybės dabartinį laikmetį daro išskirtiniu, akimirksniais keičia šimtmečiais besiformavusį pasaulio supratimą ir gyvenimo modelį – tampame ypač mobilūs, lengvai pasiekiami, turime nepalyginamai didžiules galimybes įgyvendinti kilusias idėjas. Taip pat gyvename laikotarpyje, kai geografinių valstybių svarba geopolitikoje menksta. Besivystančios korporacijos sugeba sugeneruoti išteklius, dešimtimis kartų viršijančius valstybių biudžetus. Galios centrai iš vyriausybių rankų pamažu persikelia į privačias rankas, vyriausybės tampa vis stipriau paveikios, priklausomos nuo privačių interesų.

Greta inovacijų ir verslo plėtros atnešamų pokyčių, Europa išgyvena migracijos krizę. Per 2015 metus į Europą atvyko 1 milijonas žmonių – tai gana didelis skaičius. Tačiau tuo pačiu tai tik nedidelė dalis šiuo metu greta Europos esančių pabėgėlių – Šiaurės Afrikoje ir Viduriniuose Rytuose šiuo metu yra virš 20 milijonų namus turėjusių palikti žmonių, taigi 20 kartų tiek, kiek šiandien Europos bendruomenė sunkiai sugeba priimti bei įkurdinti. Dar daugiau, klimato kaita žada paskatinti migracijos procesus bei iki 2050 apie 200 milijonų žmonių bus priversti palikti savo namus. Artimu laiku mūsų aplinkoje tai sukels reikšmingus iššūkius, kuriems turime ruoštis. Dabartinis laikmetis rodo, kad vyriausybės susiduria su ypatingais sunkumais rasti bendrą sutarimą. Bet koks sutarimas, galintis padėti spręsti kylančias problemas, reikštų žymias išlaidas, kai tuo pačiu mažas kas veržiasi kaštus prisiimti.

Taigi gyvename pokyčių laike, kur esame laisvi. Greta šio esminio pasiekimo, daugelis dalykų vystosi bei keičiasi didžiuliu pagreičiu. Todėl dabartinis laikmetis yra kaip niekada reiklus – turime veikti efektyviai, priimti geriausius sprendimus, kad sugebėtume kurti vertę bei konkuruoti pasaulio rinkoje.

Kontaktai, žinios ir priėjimas prie išteklių įgyja vis didesnę reikšmę. Šiandien jau veikia eilė iniciatyvų, kurios leidžia paprasčiau prisidėti prie Tėvynės vystymosi – Global Lithuanian Leaders skatina jaunuolių bei jaunų verslų mentorystę, taip pat užsienyje išsilavinimą įgijusių jaunuolių įsidarbinimą Lietuvoje veikiančiose

įmonėse. Greta Kurk Lietuvai programa leidžia prisidėti prie viešojo sektoriaus projektų. Galiausiai, vietos universitetai ir mokslininkai užmezga draugystes su užsienyje dirbančiais akademikais, taip pat ir kilusiais iš Lietuvos. Turime plėtoti šias iniciatyvas, taip kuriant erdvę realizuoti Lietuvių Išeivijos patirtį Tėvynės labui.

Taip išlavinta diaspora, Lietuvos minties dvasia, šiandien tampa vis svarbesne – svarbu stiprinti tarpusavio ryšius bei palaikymą. Prieš akis – iššūkių kupinas laikas! Ženklūs pokyčiai, tvirtai laikantis drauge, ieškant galimybių vieni kitus padrąsinti, leis sėkmingai judėti pirmyn. Vienybėje mūsų stiprybė!

Justinas Jarusevičius

www.pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome **nurodyti informacijos šaltinį ir autorius**.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

